

فرهنگ ناموران معاصر ایران

جمشید کیان فر

زیر نظر شورای عالی فرهنگ ناموران معاصر ایران، تهران: سوره مهر،
وابسته به حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۸۱.
(جلد اول (آ)، از فرهاد آبادانی تا صادق آیینه‌وند)

بشود گفت به دانشنامه جهان اسلام تغییر نام
یافت و از حرف «ب» شروع به تألیف و
نگارش شد.

دایرة المعارف بزرگ اسلامی در آغاز به
زبان فارسی و سپس به زبان عربی شروع به
فعالیت کرد. متعاقب آن دایرة المعارف تشیع
پا به عرصه هستی نهاد. کودکان و نوجوانان
نیز از این بهره بی‌نصیب نماندند و
دایرة المعارف کودکان و نوجوانان در شورای
کتاب کودک به فعالیت پرداخت.
اما این بار سخن از دایرة المعارف

گروهی به طنز یا جدی می‌گویند ایران
امروزی عصر سده هفده فرانسه را طی
می‌کند و دیدروها و دالامبرهای ایرانی
یک باره زنده شده و به دایرة المعارف
نویسی روآورده‌اند. اگر چه آغاز این
حرکت به سالهای قبل از انقلاب می‌رسد که
دایرة المعارف مصاحب و دانشنامه ایران و
اسلام سر آغازی بود بر این گونه فعالیت‌ها،
اما به واقع حرکت اصلی دایرة المعارف
نویسی در دهه اول پس از انقلاب اسلامی
صورت گرفت. دانشنامه ایران و اسلام اگر

دیگری است که صرفاً به زندگی نامه نویسی رجال معاصر می‌پردازد و یک سده (۱۰۰ سال) را محور دایرة المعارف نویسی قرار داده (۱۳۰۰ - ۱۴۰۰ ق) است و نخستین مجلد آن در روزهای پایانی سال ۸۱ یعنی اسفندماه منتشر شد.

اثر حاضر در ۴۰۳ صفحه متن و بیست و سه صفحه مقدمه است، متن اصلی شامل ۲۳۲ مدخل است و مقدمه بیست و سه صفحه‌ای شامل: فن زندگی‌نویسی (منابع زندگی‌نامه نویسی)، زندگی‌نامه خود نگاشته «حسب حال»، خاطره نگاری، وقایع نگاری روزانه، نامه نگاری، فرهنگ ناموران معاصر، شیوه‌نامه فرهنگ ناموران معاصر ایران، توضیحی است در اجزاء تشکیل دهنده زندگی‌نامه در سه بخش:

۱. مدخل و ملحقات آن

۲. متن مقاله

۳. منابع و مأخذ

و ایضاً همکاران ناموران معاصر ایران شامل:

شورای عالی فرهنگ با سه گروه علمی

۱. زندگی‌نامه‌های سیاسی، اقتصادی،

نظامی

۲. زندگی‌نامه‌های علمی، مذهبی

۳. زندگی‌نامه‌های هنری، ادبی ورزشی

که به معرفی افراد در شورای عالی و گروه‌های علمی می‌پردازد و ایضاً همکاران این مجلد در دو بخش: سایر

همکاران به ترتیب حروف الفباء - که ظاهراً این فهرست شامل کسانی که فیش‌برداری برای تشکیل پرونده‌های علمی را بر عهده داشتند - و بخش پایانی مقدمه نویسندگان این مجلد را نام برد که بخشی از آنان همان افرادی هستند که شورای عالی و گروه‌های علمی را تشکیل می‌دهند.

فرهنگ ناموران معاصر همانگونه که از نامش پیداست اختصاص به شخصیت‌های معاصر دارد به دیگر سخن برخلاف دایرة‌المعارف‌ها که اختصاص به شرح حال آراء و افکار و عقاید در گذشتگان دارد، این فرهنگ به شرح حال زندگان نیز پرداخته است. و در انتخاب عنوان در مقدمه گوید: نکته مهم دیگری که در شکل‌بندی این فرهنگ با آن روبه‌رو بودیم، تعریف خود عنوان «نامور» بود، با چه مصداقی و ملاکی می‌توان این صفت را به کسی اطلاق کرد. که پس از شور و جلسات متعدد «به پنج محور بیشتر تأکید شد: ابتکار، تدام کار، کیفیت کار، کمیت کار، میزان شهرت در قلمرو کار (مقدمه، ص دوازده).

و در انتخاب نام فرهنگ گوید: نام فرهنگ محل فحص و بحث قرار گرفت، در آغاز عنوان فرهنگ رجال ایران در صدر پیشنهادها قرار داشت ولی مبهم و دیر باب بود و صراحت تمام عیار نداشت. موضوع را با فرهنگستان ایران در میان گذاشتیم،

فرهنگستان و با وقوف به ساز و کار و موضوع اصلی فرهنگ عنوان «فرهنگ ناموران معاصر» را پیشنهاد کرد مورد قبول واقع شد (همان، ص سیزده). از ویژه‌گی‌های بارز این دایرةالمعارف توجه به شرح حال شخصیت‌های معاصر است که در عرصه‌های مختلف اجتماعی مشغول فعالیت هستند، ضمن آنکه شیوه دایرةالمعارف نویسی کاملاً در تألیف هر مدخل رعایت شده بدین شیوه که: نخست عنوان مدخل همراه با تاریخ تولد، در صورت فوت تاریخ وفات، سپس مشاغل

مهم و یا به آنچه شهرت دارند و مشهورند، پس از آن متن زندگی‌نامه و سپس آثار و تألیفات و در پایان منابع و مأخذ، ضمن آنکه از منابع و مأخذ به خاطر مستند کردن زندگی‌نامه در متن نیز به اختصار (مؤلف یا عنوان کتاب، ص) و در مورد نشریات نام نشریه، شماره، سال انتشار و در مورد اسناد (محل سند و شماره سند) ذکر شده است. با آرزوی توفیق روزافزون برای همه دست اندکاران فرهنگ ناموران مشتاقان انتشار بقیه مجلدات را پی خواهیم گرفت.